

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N°. 35

Mercuri 12. Septembrie

1862.

Responsul M. Sale Angustisimei imperatase a Austriei

ELISABETA

catra cas'a Domniloru Senatului imperialu, cari du-
sera in corpore adres'a votata la Mai. Sa in Schön-
brun.

„Cu anima plina de bucuria primescu urarile de
fericire, ce mi le adueeti in numele casei Domniloru.
Tuturoru Dvóstre respicu cea mai sincera a mea mul-
tiamita pentru acestá spresione de credintia. Orcate
dovedi miscatórie de compatimire din anima mi au
usiuratu dorerile despartirei suptu timpul suferintie-
loru mele, ele astádi imi inaltia fericirea, candu ve
revediu si 'mi intarescu sperantiele cele ce bucurósa
pe impartiescu cu Dvóstra, ca din grati'a Domnului
voi ajunge a trai lenga multa iubítulu nostru impe-
ratoriu din'a acea plina de bucuria, in care misiunea
incredintiata lui de provédintia va fi incununata cu
cele mai frumóse rezultate.“

Urmara vivatele omagiantiloru.

Oratiunea Esc. Sale D. Metropolitu

Alesandru St. Siulutiú

la festinulu restaurarei capitulu metropolitanu.

18/6. Augusto.

Prea onorata si sánta Adunare!

Tuturoru bene cunoscutu lucru este, cá dupa
proni'a cea Dumnediéscá, carea totudeun'a a pri-
veghiatu asupra sortei beserecei, clerului si natiunei
nóstre, si carea Nauea esistintiei ei, care in oceanulu
nefericiriloru si a patimiloru ei cu total'a nemicire si
cufandare erá nu una data amenintiata; prin nena-
merate si minunate fase si scambári ale tempuriloru,

totudeun'a braciú puternicu o a povatíuítu, nonumai
la limanulu mantuirei, dá si alu fericirei; — dupa
proni'a Dumnediéscá, dícu, acést'a vechia cathedra
si demnitate Metropolitaná a Albei-Juliei, din osebita
Apostolicéscá indurare a Ssmei C. R. si Ap. Maiestati
si a Santulu Apostolicescului Scaunú alu Romei dupa
unu vécu si diumetate de la incetarea ei, impreuná
inca cu alte dóue sufragane Episcopaturí alu Gerlei
si Logosinlu éra-si restauranduse si ésitele in pri-
vinti'a acést'a bulle pontifice si decrete regesci, prin
nunciulu apostolicescu, celu de vecinica pomenire
vrednicu apostolicesculu barbatu cardinalulu Vialé
Prela, care de prea bunulu, induratulu si santulu
parente Piu Papa IX. — care si baseréc'a si nati-
unea nóstra, cu totu privilegiulu cu un'a osebita paren-
tiéscá predilectiune si iubire o'a îmbratiosiatu, si n'a
lipsita nece una data a inaltá onórea si marirea ei,
in osebita misiune spre acestu scopu fiendu la noi
aici in locu tramisu, tocma aici in acestu santu lo-
casiu in anul 1855 20. Octomvrie, cu tota solemni-
tatea promulganduse; totu de odata nu numai nou-
restaurata metropolia a Albei-Juliei, dá si metropoli-
tanulu capitulu alu metropolitanei acestei beserecei,
care dupa mai susu venerate bulle pontifice, diplomé
c. regesci avea a constá din 10 membri, — s'a in-
duratu ale instalá. —

Inse, durere! cá, cá numerulu acesta de 10. ca-
nonici metropolitani nece pan' acumu se nu se póta
completu restaurá, multu tare a contribuitu parte
mórtea — care deciméza omenimea si nu partinesce
nece la unu maritoriu, — parte tempurile celea ne-
favoritorie de pan' acumu. — Inse dupa multa si ne-
obosita staruinti'a nóstra, care in grelele si volumi-
nósele nóstre sarcini si lucruri ale regimulu besere-
cei si provinciei acestei metropolitane aveamu mai
mare lipsa de ajutatori si imprenna lucratori, indura-

rea cea nemarginita si apostolică a maiestății Sale Franciscu Josifu I. — a cărei adevăratei apostolicesci si regesci libertati si mile avem de a multimi, că după potinția se se restauréze si acestu capitulu metropolitanu; precumu astadi nu cu pucina a animei noastre si a totu clerulu bucuria si mangaiere avem norocire alu vedé a fi restauratu, parte prin întărirea, si prin graduarea membrilor celor mai vechi, parte prin gratios'a numire si ratihabitioe a altoru patru noi individi, pan' la celu mai de pre urma canonicu metropolitanu, — a cui denumire după drepta si canonică nedește si acceptare a noastră, speramu in Domnulu, ca nu preste multu tempu inca va urmă, — precumu tóte acestea mai pre largulu se voru întielege din diplomele si decretelē imperatesci, cari aici se voru ceti. —

NB. (Se cetescu decretelē imperatesci).

Asia fiendu lucrulu liertăți-mi prea venerata si sânta Adunare se trecu la insemnetatea acestei di de serbatoria mare, momentosa si prea sânta. —

Éta proni'a cea dumnediescă, cu diu'a acést'a prea sânta si aniversaria a beserecei lui Christosu a tóta lumea, vrú astadi a uni inca doue prea momentóse pentru beserec'a noastră serbatori:

Diu'a născerei ssinei Șale ces. reg. si Ap. Mai. Franciscu Josifu I. si:

Instalarea si completarea, cu sete si de multu doritul capitulu metropolitanu. —

Au nu sunt tóte trele acestea serbatori adevăratulu tipu si simbolu alu beserecei noastre metropolitane, care astadi ne însufletiesce? —

Értati-mi se me folosescu de ocasiunea acést'a si mai întâiu se facu catu se va poté mai pre scurtu — un'a asemenare mica a beserecei noastre cu Mai. si dumnediescă scaimbare la facia a D. si M. N. Isus Christosu.

Pre Is. Christosu de si facea minuni, totusi lumea vediendulu seracu, flamendu adeseori, si care între ómeni nece locu de salasuire nu avea, 'lu socotea numai de unu omu simplu, contemtilu, asupr'a cui se socotea a fi îndreptatiti a aruncá si cu petri, si a nu-lu primí in hotarele loru, si numai după scaimbarea la facia in muntele Thaborulu, mai apriatu si ucenicii lui, ér' lumea după glorios'a lui scolare din morti, si înălțarea la ceruri, începú ai cunóscē dumnedierea lui. —

Au nu si beserec'a noastră, întreg'a natiune înainte de acést'a cu 163 de ani erá cea oalcata in

pentru si apasata, cea contempta, si proscrisa, carea nece in patri'a sa nu avea mostenire? —

Eara ca faci'a acest'a o scaimbă după ce proni'a cea dumnediescă aduse si dulcea noastră patria sub gloriosulu, milostivulu si dreptulu sceptru alu imperatoru Austriei —

prin primirea S. Uniri, — pentru care tóta beserec'a lui Christosu se róga, — se scaimbă nefericit'a si gelnic'a cea mai din ainte faci'a si a beserecei si a natiunei noastre, că de aici înainte nunumai tóte colocuitoriele natiuni fura silite a recunóscē, ca si beserec'a romanilor are drepturi dumnediesci si ómenesci, dá din momentul acest'a începú, că dintr'unu sóre infocatu si ferbinte a se lati preste tóta natiunea si beserec'a noastră radiele celea incalditorie si fericitorie ale tuturoru scientieloru, arteloru, si civilizatiunei — de care ne bucrámu astadi. —

Si prin cine tóte acestea s'au facutu nóua? au nu prin gloriosii domnitori ai Augustei case austriace? —

Ce a fostu unu Ciru, — imperatulu Babilonulu, — pentru restaurarea besericei si cultulu divin in Ierusalimu esilatiloru in Vavilonu israeliteni, aceea au fostu gloriosii domnitori din August'a casa austriaca in patri'a noastră, pentru restaurarea si emanciparea beserecei si natiunei noastre. —

Nu 'mi-ar' ajunge diu'a, déca m'asi apucá a însăra vecinicile si nemarginitele binefaceri ale acestei case domnitorie cu beseric'a si natiunea noastră. —

Si au nu tocma si acumu gloriosu regnantele nostru prea bunulu si înduratulu monarchu si parente alu patriei Franciscu Josifu I. este pentru beseric'a si natiune marele nostru Solomonu celu vestitu in s. scriptura si liubit de Dumnedieu? —

Gloriosii lui mosi si stramosi au fundatu si dotatu episcopatul g. c. alu Fagarasiulu; éra restaurarea vechiei metropolie a Albei Julie, dotarea ei, si a capitululu ei, de care ne bucrámu astadi, — Dumnedieu intru simbolulu si adevăratulu semn, ca Mai. S'a este celu liubit si alesu afui Dumnedieu, că la unu alu doilea Solomonu — pre care Dumnedieu anumitu la alesu spre edificarea, dotarea si esornarea casei lui Dumnedieu — i-a reservat'o Maiestății Sale prea bunulu si prea înduratulu nostru monarchu Franciscu Josifu I.

Cine dará va fi, care nu cu anima candida si sincera cu noi împreun'a la mės'a cea Dumnediescă, si in sântata acestu Locasiu, se năsi redice ferbin-

tile sale oftari si rogatiuni catra ceru astadi, candu i-se serbeza de multe milioane suflete in tota monarchi'a fericit'a di a nascerei, ca atotu puternicul multi ani si fericiti se tieno pe adoratulu nostru monarchu Franciscu Josifu I.; si ca nece odata se nu scadia de pre tronulu Austriei Domnitoriu din August'a casa a Austriei!!!

Pentru ca si voi onorati frati Domni canonici, a carora instalatiune face inca un'a parte mare a serbatoarei acestei sante si maretie, nu stati altmintrelea aici, decatu ca unu simbolu si tipu stralucitu alu pietatei celei nemarginite, si alu apostolicescei largitiuni si darnicie a Maiestatei Sale, cui si beseric'a, si natiunea noastra in florire si progresulu ei celu de acumu are de ai multumi. —

De aceea me intorc cu voi Domniloru canonici si jubitoru in Christosu frati!

Eu sum convinsu, ca prea onorate frati voste cu totii prea bene ve cunosceti chiamarea acest'a stralucita, inse si cu multe obligatiuni impreunata, atata catra beseric'a catu si catra adoratulu nostru monarchu.

Apostolicesca gratia a santului si Apostolicescului Scaunu alu Romei si Clementi'a Maiestatei Sale v'au alesu si pusu in corpore in alu doilea locu dupa metropolitulu, era eu ve onorezu si ve primescu astadi de frati!

Primitive dara si insigniele dignitatei acesteia stralucite*) si stalurile. —

Cu tote acestea credu, ca sciti, ca nu sunteti chiamati la domnire si marire, nu la odichna si desfatate, ci la lucruri grele si ostenele, la serbire si de multe ori la neplacere. —

Sunteti chiamati a postpune binele si interesele private, bunelui si intereseloru religiei si alu clerulu; ba de multe ori a golii si paharulu celu amaru pentru ele. —

Acést'a e comun'a noastra sorte.

Se sciti prea onoratoru frati, ca celu din tain serbitoru alu beserecei, alu clerulu si alu natiunei sum Eu, si apoi cu gradulu in acést'a obligatiune si detoria mi urmati prea onor. frati voste! —

Eu me bucuru din anima, deca pe terenulu acést'a ve potu numi, nunumai de adeverati frati si

*) NB. Se dau crucile canonice si se deduc la staluri.

conforti ai mei in suportarea greutatilor publice ale beserecei, da si de celu mai sinceri si mai de aproape consiliari ai mei, impreuna lucratori. — si deca benele de comunu alu beserecei si alu clerulu va pofti, impreuna si ostitori si patimitori cu mame.

Multe lupte si ostenele grele impreunate cu scarbe si neplacere au debutu se se faca si pan' aici de 163 ani pentru religione si pentru benele clerulu si alu natiunei, si inca multe sunt de aici inainte de a se mai face. — Multe grele lucruri amu mostenitu de la antecesoru, si multe vomu debui a transpune si noi urmatoriloru nostri; Inse pan' suntemu vii si mai resuflamu, se cade a continua si a nu crutia ostenelele si a face totu ce potemu.

Credu, ca Dumnedieu va rânduitu metropolitulu, ca pre nesce secundanti, cari candu elu slabitu si obositu in aren'a cea stercatorie de sudori, in care este a se castigá caus'a cea drepta si glorioasa pentru beserica, cleru si natiune, ar' dá a ingenunchia, cu multa credintia stau neclatiti, si nece intr'o sorte buna seau réa, nu parasescu pe capeteni'a s'a, care duce flamar'a inainte, ei standu de a drepta si de a stenga lui caus'a cea santa si drepta pana in sfersitu cu unite poteri a operá, asia catu sunt hotariti, au cu totii in glorios'a arena a cadé, au a esi triumfatorii!!!

Pre acestu onorabile terenu dara a face tote pentru benele de comunu alu natiunei, alu religiei, alu clerulu si alu patriei, ve beneventezu si ve salutu eu astadi prea onoratoru frati si Domni canonici metropolitani! oranduve dile multe si fericite, spre laud'a lui Dumnedieu, spre benele de comunu alu s. nostre religiei, alu clerulu, alu patriei si alu natiunei nostre. Aminu!

Discursulu

D. prot. Joane Popasu in Adunarea gen. a Asociatiunei 1862.*)

Escelenti'a Ta Domnule Presiedinte!
Escelenti'a Ta Domnule Metropolitel
Straluciti Domni, venerabile Cleru!
Onorabila Adunare!

Din momentulu, in care in 5. Noemvre a tr. Intai'a adunare a Asociatiunei romane transilvane a

*) Fiindca se publicase in Gazeta ca multe esmiteri, comise din partea decopiatorulu, se republica, si aici dupa originalu. R.

alesu Brasiovlulu, spre a se tiené intr'insulu a dou'a adunare generale a acestei Asociatiuni pentru a. 1862, anitele Romaniloru din intréga tíera Barciei si cu deosebire din acestu orasiu au tresaltatu de bucuria. Astadi inse, candu acesti Romani vedu sosita diu'a destinata a face epoca si in viétia lorú, candu vedu in midioloculu lorú atatu barbati eminenti si distinsi prin positiunea lorú, prin cunoscintiele lorú, prin faptele lorú, barbati buni meritati de natiunea romana, cari de cate ori au cerutu interesele ei, n'au crutiatu nici ostená, nici avere, nici chiaru viétia spre a-si aduce tributulu lorú pe altariulu ei; astadi, candu vedu adunati in sinulu lorú atati barbati dintre cei mai alesii fi ai natiunei, insufletiti toti de acelasi zelu si de aceeaasi dorintia de a contribui din tóte puterile pentru prosperitatea Asociatiunei si prin urmare pentru fundarea unui viitoriu mai ferice a natiunei nóstre; astadi, dicu, cine va fi in stare a descrie aduncimea bucuriei, de care tresalta inim'a cea de totu miscata a Romaniloru din Brasiovu si din tienutulu lui?

Bucuri'a lorú e cu atatu mai via si mai profunda cu catu ei sunt in stare de a mesurá tóta activitatea Asociatiunei, de a prevedé rezultatele ei cele mantuito're si prin urmare de a-i simti tóta importanti'a pentru viitorulu natiunei.

Onorabila Adunare! Brasiovenii cunoscú statu-tele Asociatiunei nóstre — intarite de Maiestatea Sa pré bunulu nostru monarchu, Franciscu Josifu I. — precumu si program'a activitatiei ei cuprinsa in aceste statute. Ei sciú, ca, pe lenga cultur'a limbei si a literaturii románe, cá scopu mai de aprópe si cá fundamentu alu culturii nationale preste totu, Asociatiunea nóstra are a trage in sfer'a activitatiei sale desvoltarea si respandirea intre romani a totu feliiulu de cunoscintie, chiamarea ei este a usiura prin impulsu si incuragiare din partei, in cerculu lucrariilor ei intru cultur'a tuturorú ramiloru sciintiei omenesci: filologia, istoria sciintie morale si pedagogice, sciintie matematice si naturali, si tóte aceste au sa se desvolteze nu in modu unilaterale, nu numai in partea lorú teoretica, ci totudeodata si in cea practica, sciinti'a are se se introduca in viétia, are se se aplice mai cu séma la agricultura, industria si comerciu, — tote aceste intr'unu modu corespundietoriu geniului si trebuintieloru natiunei nóstre. Asociatiunea va avé a privi religiositatea si moralitatea de pétra anghulara a marelui edificiu privitoriu la cultur'a romaniloru; pentru ca unu omu cultu inse fora pietate

si moralitate se rupe din legatur'a frésca, in care are sa sté faéia cu Dumnedieu, se desbina de societate, parasesce chiaru si duiósele bratie ale natiunei sale, ridica meschinulu si personalulu seu interestu mai pre susu de tóte, si astfelu face, cá se se inmultiesca si se crésca sum'a reului pre pamentu. Cu unu cuventu scopulu finale alu Asociatiunei este de a ridicá natiunea la acelu gradu de cultura, de care e demna si care i se cuvine dupa originea sua, dupa suferintiele sale, dupa facultatile sale fisice, morale si intelectuale, dupa positiunea sa, si dupa chiamarea ce i-a destinat'o creatorulu.

De alta parte romanii Brasioveni nu-si facu ilusiuni in privinti'a greutatiloru cu care va avé Asociatiunea a se luptá, greutati ce provinu mai vertosu din starea de decadintia in care a ajunsu natiunea nóstra in Transilvani'a, asemenanduse cu ceea ce erau stramosii nostri chiaru in acestu pamentu.

Ne dreptatea timpuriloru trecute, intrevenirea unoru impregiurari fatale, fara parecehe in istoria, ne-au adusu in acésta stáre, celu puéinu mas'a poporulu nu e vinovata intru acésta. Inse faéia cu greutatile, ce provinu din acésta stare, sta unu adevéru ce nu se póte negá, acela, ca in midioloculu fortuniloru ce 'au trecutú preste noi, nici odata n'amu incetatu de a esistá cá natiune, nici odata nu ne-amu perdutu nici limb'a, nici datinile, nici tradiitiunile ce le-amu ereditu dela stralucitii nostri stramosi si prin care ne deosebimu de celalalte natiuni. In stárea nóstra cea apusa, eschisi dela tóte drepturile politice, calumniati de tóte partile, noi amu pastratu viu simtiulu de nationalitate si de solidaritate nationale. In-amu manifestatu ori unde ni s'a datu ocaziune si lu-amu adevéritu prin fapte implinindune totudeodata cu credintia datorintiele nóstre catra in. tronú si patria. Junimea nóstra e plina de inteligintia, de capacitate de zelu si de aplecare la ori ce feliu de cultura, in catu ea in privinti'a acést'a se póte mesurá cu junimea ori carei natiuni.

In fine nu numai documentele cele nefalsificate ale istoriei patriei, dar mai multu decatu ori ce documentu scrisu, tóta esistinti'a nóstra e o proba invederata, ca natiunea nóstra e plina de spiritu de viétia. Tare in acésta credintia Asociatiunea nóstra va invinge greutatile si inca generatiunea de faéia va vedé mantuito'rele rezultate ale lucrariiloru si osteneleloru ei.

Eata, onorabile Adunare, acestea sunt bagariile

de séma, din care porcede bucuria noastră, si nu ve putem exprime multumit'a pentru onórea ce ni s'a facutu, decatu facundu votu înaintea lui Dumnediu si înaintea ácestei Adunari, ca noi Románii din Brasiou si din tienutul lui nu vomu incetá de a merge inainte pe calea progresului nationale, ca vomu sprigini cu tóta caldur'a si din tóte puterile nóstre scopolu celu mantuitoru alu Asociatiunei si ca inserindu cu litere neperitóre in anim'a nóstra diu'a de 16. Iuliu, universal'a ei o vomu privi totudeun'a cá aducátore aminte de indatorirea ce ne impunemu. Astfeliu ea anim'a plina de bucuria si de simtiulu importantiei dilei de astadi. cá interprete alu Romaniloru din Brasiou si din tienutul lui, viu in numele loru si ve diu:

Bine ai venitú Escelenti'a Ta, D-le Presiedinte, Pré-Santite D-le Episcopo, caruia natiunea are mai multu de a multumi pentru infántiarea Asociatiunei nóstre.

Bine ai venitú Escelenti'a Ta, D-le Metropolit si ceilalti venerabili membrii ai clerului.

Bine ati venitú in midioloculu nostru toti stimabili Domni si membri ai Asociatiunei.

Bar mie cá preotu alu lui Dumnediu, ce a aparatu totudeun'a pe natiunea romana, nu-mi remane alta decatu a ridica umilita'mi voce eatra densulu si a-lu ruga:

Pré puternice, pré sante si pré bundle parintel Canta din ceriu preste acesti fii ai-tei; binecuventa lucrarile si ostenelele ce va pune ácesta Asociatiune in via in care ai trimis'o Tu; ia sob alu Teu parintescu acoperementu prosperitatea si viitoriulu ei. Trimtene duhulu Teu celu santu, cá se ne imple mintea si anim'a, se ne patrundia, se ne lumineze, se ne insufletiesca si se ne intarésca pururé in midioloculu ácestei Adunari intranite in numele Teu. Dómne, grea e calea sciintiei, greu e drumulu cercetarei adevéru-lui; inse Tu esti atatu de mare, atatu de bunu si plinu de indurare. Noi ne punemu tóta increderea in Tine, si cei ce se ineredu in Tine nu se insiéla nici odata. Insufia dar Dómne in inimile alesiloru fii ai natiunei romane amórea sciintiei si spiritulu adevéru-lui, da le putere spre a le ada si a le respondi din ce in ce mai multu; fa Dómne, cá deodata cu respandirea luminei si a adevéru-lui intre fii natiunei nóstre se crésca si se se intarésca dragostea imprumutata intre densii si natiunile conlocuito're si intre toti fii ómeniloru de pre pamentu. Aminu!

Mass'a remasa

dupa mórtea

Episcopului B. Vas. Erdeli.

Domnulu Pseudonimu „Catone Censoriu“, din a carui mana mai citiramú multi articuli in foile ácestea — reportéza in Concordia Nr. 68 in 4. Sept. in o Cor. din Pesta despre rezultatele comisiunei regesei spre a cerceta mass'a intréga remasa de repausatulu, pe care o reproducemu intoema pentru interesulu ei generalu. Ea suna ásia:

„Inca fiindu in viétia episcopulu diecesei romanesi greco-catolice de Oradea mare baronulu Vasiliu Erdeli, unii d'intre functionarii cei mai de aprópe de person'a lui la guvernulu diecesanu, nu numai concepusera sperantia despre intentiunile cele nobili a le episcopului, ci indemnati de vre o dona binefaceri mai insemnate si ore-si cari-va starnitie ale lui in interesulu diecesei si natiunii, respandira chiaru fain'a, cumca numitulu episcopu duce la betranetiile sale viétia mai retrasa, crutiandu spese mai mari, numai din cauza, cá potendu aduna estmodu midiolóce materialu se faca fundatiuni in folosulu diecesei sale si a natiunei nóstre. Insu-mi amu auditu astfelu de afidatiuni de la unu demnitaru besericescu alu diecesei Oradane, ce sta in relatii oficióse fórté strinse cu repausatulu episcopu, si din asta caus'a eramu aplecatu a crede afidatiuniloru serióse, eugetandu-le a fi bine intemeiate. — Ma se dice cá episcopulu inu-si — fiindu aprópe de a trece din asta lume si intrebatu de unu vechiu amicu alu seu: déca au facutu testamentu seu ba? ar fi respunsu „ingritu-m'a-mu, tóte amu lasatu diecesei!“ I-se crediu, ca-ci cine se indoiesce in cuvintele moribundiloru? Se presupune ca celu pugnu in asta impregiurare ómenii graiescu adevéru-lu. — Cu atata fú mai mare mirarea toturoru dupa espirarea episcopului neafiandu-se decatu o formula pré cunoscuta ce se intrebuintéza cá introducere la testamente, prin cari moritorii si aducu aminte de a-si recomandá lui Ddiu sufletele, ear pamentulu osemintele loru. — Deci se gastra si de ácei-a, cari alunecara a face diferite coniepture despre modulu prin care ar fi disparutu testamentulu, alu carui esistintia se presupunea. Adevéru-lu constatatu inse e: ca episcopulu Erdeli n'au facutu testamentu. — Ast'a data nu amu tendintia a impartesi date din viétia ácestui barbatu insemnatu in multe privintie, care a fara de scaderile comuni tuturoru moritoriloru si abstragundu de la imputatiunile ce i-se facera in

privinți'a puținei energii în cauzele naționale, — are fără îndoială și meritele sale durabile în multe fapte bune, atatu despre aceste, catusi despre cele negative mi rezervezu a imparte și mai tardioru datele respective, cu privilegiu publicării biografiei succinte a repausatului. Datele, ce le impartesiescu cu asta cale și cari le socotescu a fi destulu interesanți spre a le face cunoscute publicului românesc se referescu la averea (mass'a remasa de episcopulu Erdeli, spre a carei-a, adunare, secernere și constatare înaltulu guvern u a numitu comisariu reg. pre II. sa D. Gavrilu Mihali membru alu consiliului de locuțieninți'a reg. în Bud'a, După unu tempu îndelungatu comisiunea reg. cu ostenele multe a compus mass'a întréga, carea fără a se socoti perderile ce se potu întempla din scaderea valórei obligatiunilor de stat u, fără a se subtrage din suma spesele, și fără a se fi scadiutu sumele recerute pentru reparațurile trebuințose atatu la residințiile episcopali de Oradea-Mare și Beiusiu, catu și la alte edifice parte dominali, parte asediate sub patronatulu episcopatului (pentru cari s'au precalculatu o suma de 30,000 fl. v. a.) după pusetiunile suburnatórie face acesta

212,538 fl. 16 cr. v. a.

din acesta suma totala s'au aflatu în sicriulu Wertheimianu: . . .

a) în argintu (doidiereri bețrani)	4,307 fl. 40 cr. m. c.
b) în bucati de cate doi cr. bețr.	62 fl. — cr. „ „
c) în patrarie de florini austr.	165 fl 50 cr. v. a.
d) în note bancali austr.	1200 fl. — cr. „ „
e) în obligatiuni de stat u	127,000 fl. — cr. v. a.

Scadiendu-se cele de scadiutu, și presocotindu-se chiaru și perderile în valórea obligatiunilor de stat u, póte se fia mass'a de impartitu (dividenda) cam 160,000 fl. adeca: un'a sută siese-dieci de mii florini valú'a anstriaca.

Din această suma despre care repausatulu episcopu nu face neci o despusetiune, — în puterea înaltelor ordenatiuni mai vechie ar veni $\frac{1}{3}$ parte consangeniloru repausatului episcopu, $\frac{1}{3}$ parte beseiciloru serace (adeca celor ce nu-su sub patronatu) și în genere: Seraciloru, ear $\frac{1}{3}$ parte forțeretiiloru

reșeci, dar asta parte prin o resolutiune reg. mai tardia s'au cesu pentru fondurile diecesane. Estmodu $\frac{2}{3}$ parti, adeca o suma preste 100,000 fl. v. a. s'ar veni pre partea diecesei în folosulu mai multoru asiadiminte publice, anume: gimnasiulu de Beiusiu, seminarinlu de Oradea-Mare, fondulu vedaveloru și alu orfaniloru etc. — Intru adeveru, o suma destulu de însemnata pentru a se poté înainta bunastarea mai multoru institute diecesane. Intielegemu ca în: guvern u încă ar fi de aceea parere ca $\frac{2}{3}$ parti se cada în folosulu diecesei, nu scim u înse cum se va face impartirea, ca-ce déca $\frac{1}{3}$ parte se va da beseiciloru, ear $\frac{1}{3}$ fondului veduu-orfapele, atunci atatu seminarinlu catu și mai vertosu gimnasiulu de Beiusiu remantu afara din socotéla. Ceea ce voru DD. Capitulari, ca $\frac{1}{3}$ parte se se dee diecesei cu scopu eschisivu de a se înființá unu fondu diecesanu bine ca e salutariu, și fórté de doritu, și ne miramu ca nu s'au pusu temeiu și pana acumu spre înființierea lui, — după a mea parere nepreocupatória totusi mi se paré a pre-judecă interesulu instituteloru esistorie a le diecesei, cu atatu mai vertosu, ca acestu fondu ar trebui se se înființeze prin contribuiri din partea clerului și a poporeniloru diecesei. În tóta întemplantarea spre a se pune temeiu încă de acuma, bine ar fi, déca s'ar da o suma ore careva și spre acestu scopu, înse nu $\frac{1}{3}$ parte întréga a massei.

Ven. capitulu alu diecesei oradane prin majoritatea voturilor (4 contr'a 2) a determinatu a se rogá M. Sa imp., cá se se indure a lasá într'unu restempu mai îndelungatu, vacante scaunulu episcopescu, pentru cá veniturile ce se voru aduná din bunurile episcopesci se faca unu fondu mai însemnatu fondului vedaveloru și orfaniloru, carui-a se cadu aceste venituri în puterea inn. resol. reg. date în 20. Decemvre 1808, aar nu în partea fondului religionariu, în care au se încurga numai veniturile intercelári a le episcopateloru catolice de ritulu latinu, ce în întielesulu resolutiunii de mai susu nu se poté aplicá la catolicii de ritulu resariteanu. — Despusetiunile concordatului din 15. Aug. 1855, cari la asemenea întemplantare, cându unu episcopu more ab intestato, prevedu, cá averea „cedit ecclesiae“ andu ca nu se voru luá în socotintia. Doáa parti din trei se cada în folosulu diecesei, apoi înaltulu guvern u pentru binefacátórea și resolutiune va întemplantá caldurose sentiminte de recunoscintia din partea poporului romanu atu diecesei oradane.

Manuscriptele

pastrate de Dn. Alesăndru Gavra profesor de preparandia in Aradu.

(Urmare.)

- §. 15. Consului, dictatorii, magistrii, si tribunii.
- §. 16. Decemviri, tribunii militari.
- §. 17. Dacii vinu la cunoscintia romaniloru.
- §. 18. Imperatii Romaniloru.
- §. 19. Imperatulu Augustu.
- §. 20. Altii imperati ai Romaniloru.

PARTEA b.

Bataile Romaniloru cu Dacii. Descalcarea si asediarea Romaniloru in Dacia.

- §. 1. Bataile Romaniloru cu Dacii, candu au imperatitu Domitianu.
 - §. 2. Bataile imperatului Trajanu cu Dacii.
 - §. 3. Dacii facu pace cu Romanii.
 - §. 4. Dacii nu tienu pacea facuta cu Romanii.
 - §. 5. Trajanu face podu de peatra peste Dunare.
- Bataiea cea mai de pe urma cu Dacii.

- §. 6. Descalcarea, si asediarea Romaniloru in Dacia.
- §. 7. Cetatile cele de Trajanu in Dacia facute.
- §. 8. Anulu, in care Romanii s'au asediatu in Dacia.

- §. 9. Mortea imperatului Trajanu.
- §. 10. Imperatii Romaniloru pana la Aurelianu.
- §. 11. Aurelianu imperatulu la Romani.
- §. 12. Imperatii Romaniloru pana la Constantinu celu Mare.
- §. 13. Imperatii Romaniloru de la Constantinu celu Mare pana la Teodosie celu Mare.
- §. 14. Imperatii Romaniloru de la Teodosie celu Mare pana la Constantinu Pogonatu.

PARTEA c.

Despre partea acea a Daciei, carea acumu se dice Ardealu.

- §. 1. Ungurii intra in Salagiu, si in Banatu.
- §. 2. Ungurii intra in Ardealu.
- §. 3. S. Stefanu intaiulu craiu alu Unguriloru.
- §. 4. Craii tierii unguresci, carii au stapanitu Ardealulu.
- §. 5. Totu craii Ungariei urmea.
- §. 6. Matiasu craiulu Unguriloru.
- §. 7. Totu craii unguresci, carii au stapanitu Ardealulu urmea.
- §. 8. Toti craii unguresci, si Domnii, carii au stapanitu Ardealulu.

§. 9. Joane Zapolia celu dintelu Princu alu Ardealulu.

§. 10. Printii Ardealulu de la Stefanu Batori pana la Stefanu Bocskai.

§. 11. Domnii Ardealulu pana la Gabrielu Bethlen.

§. 12. Domnulu Ardealulu Princu Gabrielu Bethlen, si Catarina Brandeburga muierea lui.

§. 13. Domnii Ardealulu Rakoczy, Redei, Barscai, Joane Keményi.

§. 14. Doi Apafi Domnii ai Ardealulu.

§. 15. Printii seati Domnii Ardealulu. Imperatii Romaniloru din marita casa a Austriei.

PARTEA d.

Despre partea Daciei, carea acumu se dice Tier'a romanésca si moldovésca si de stapinitorii ei.

- §. 1. Dacia prinsu de Bulgari.
- §. 2. Romanii vreau se se desparta de Bulgari, si ceru ajutoriu de la imperatulu Carolu celu mare si dela Ludovicu Piusu.

§. 3. De Romanii cei insociti cu Bulgarii, si de cei insociti cu Patinitiu.

§. 4. Romanii scadu, si se deslipescu de la imperatia Greciloru.

§. 5. Bataiea intaia, carea au avutu Romanii cu Grecii.

§. 6. Bataea a doua a Romaniloru cu Grecii.

§. 7. A treia bataea a Romaniloru cu Grecii.

§. 8. Bataile Romaniloru cu Constantinu gubernatorulu Filippopolului, si orbirea lui, si bucuria Romaniloru pentru aceasta.

§. 9. Lucrurile Romaniloru supt imperatulu Alexie Angelu, carele pre sine s'au poreclitu Comnen indemnarea lui Asanu catra Romani.

§. 10. Mortea lui Asanu. Joane fuge la imperatulu de la carele cere ajutoriu.

§. 11. Hrisa Domnulu Caciiovlachiloru s'au alu Cinciariiloru.

§. 12. Imperatulu Alecsie pornesce ostea asupra lui Hrisa, si inzadaru se muncesce se ia cetatea Prosacului. Hrisa din vrasmasiu se face imperatulu cumnattu.

§. 13. Aratase inceputulu Domniei lui Ioanu, de la carele se pogora Domnii Romanesce si pana astadi totu cu numele Ioanu se scriu.

§. 14. Ioanu Craiulu tierii rumanesce si alu Bulgariei trimite solii la Papa si dobendesce corona craiesca.

§. 15. Batoile si biruintele lui Ioanu Craiulu Bolgariloru si alu Romaniloru asupra Latiniloru, carii auasera Constantinopolulu.

§. 16. Ioanu Domnulu Romaniloru strica pacea cu Grecii.

§. 17. Se arata, cumca Asanu si Ioanu, s'au cumu lu chiama Latini Joanitia craiulu Blahiei, si alu Bulgariei au fostu Romani de unu neamu cu Romanii cei de acumu.

S C A R ' A

Tomului alu II.

PARTEA ACINCEA.

Domnii tierii Muntenesci.

§. 1. Inceputulu Domniei Tierii Romanesci.

§. 2. Inceputulu Domniei lui Radu negru.

§. 3. Domnia lui Radu Voda negru, si a lui Mihailulu Basarabu, si alui Dan. Voda feciorulu lui Radu negru.

§. 4. Domnia lui Basarabu Voda.

§. 5. Domnia lui Ioanu Alecsandru alu II. Voda.

§. 6. Domnia lui Ioanu Mircea Voda.

§. 7. Domnia lui Vladu Tiepesi.

§. 8. Domnia lui Vladislavu dragulu.

§. 9. Domnia lui Radu Voda celu frumosu si alu Vladu Voda.

(Va urmá.)

Cetatiuea Neamtulu*).

Intr'o cetatiua, d'unu patraru de anu S'apará inchisa mum'a lui Stefanu. Nor'a ei cea juna, plange si suspina,

*) „... Ear imperatulu a venitu cu tóta puterea lui la cetate Neamtulu, si a suitu pusce d'asupra unui munte de preste Moldova si au inceputu a bate cetate fórté tare; ear pre acea vreme era unu Neamtiu inchisu in cetate, si intielegundu elu ca batu Turcii cetate, au disu pazitoriloru se spuie mumi lui Stefanu voda se-lu slobóda de la inchisóre si temnitia pre densulu, ca elu va mantui cetate de acelu greú. Deci slobosindu-lu pre acelu Neamtiu de

Peste mica'i mana capulu ei se-nclina.

Cóm'a balaitia cađe linu pe sinu,

Comu o dulce radia aura unu crinu.

Unu ostasiu s'arata si asia i-a diu:

„Neamtulu ce in turnuri e de multu inchisu,

„Cere se comande tunurile tóte

Spre a sparge Turcii, dice ca elu póte.

— „Se se faca voia-i!“ sócr'a a vorbitu.

Voia i se face tunulu a trasnitu.

Dar batrin'a Dama ce se incuntéza:

Nora-sei ce plange astu-felu cuvintéza:

„Sóci'a fiu meu plange, de nu me 'nsielu eu!

„Mergi! . . tu nu esci demna de sangele meu!

„Uiti ca tu esci sóci'a lui Stefanu celu mare,

„Uiti ca tu esci muma! faci a mea mirare.

„Mumele facu fiu cumu si ele sunt:

„Demni de fapte-nalte, marsiavi c'unu cuventu.

„Candu intempini ómeni laudati in lume,

„Afla ca sunt fiu unoru munde mumel

„Candu maretie mume tiér'a va avé,

„Fii ei voru face stralucirea s'a.

„Unde rabda tiér'a lantiuri si hrapire,

„Mumele sunt demne de despretiure!

„Fiu-men e la lupta. Póte c'o se piéra?

„Datori'a 'si face catra sant'a tiéra.

„Ma-ntristezu ca nu amu doua-dieci feciori

„Se simtiu dorulu mortii de doua-dieci ori!

„Si se potiu a dice plina de mundria:

„Tiér'a-fericirea-i e datóre mie!“

Neamtulu surpa semnulu dupa tenta mare

Unde padisiachulu locuinti'a are.

Turcii se'nu spaiminta, fug . . s'au respitu.

Si d'atunci cetate Neamtulu s'a numitu.

(Din R.)

D. Bolintineanu.

la inchisóre, s'au si apucatu acelu Neamtiu de au indreptatu puscele din cetate asupra Turciloru unde stau acolo in munte si au lovit in gura unéi pusci turcesci de a sfariamató si au inceputu a bate in corturile Turciloru, catu si baldulu de la cortulu sultanului l'au sfariamatu; deci nu au pututu a mai sta Turcii in acelu virfu ci numai au cautatu a se dare in laturi de acolo. . . .

Neulai Costinu Cron. Moldovei tom. 2 pag. 198.

Redactoru respundietoru

Iacobu Muresianu.

Editionea: in tipograf'a lui

Ioanne Gött.